

Vänsterns Studentförbunds
Utbildningspolitiskt program

1. INLEDNING

Det utbildningspolitiska programmet är ett resultat av VSF:s arbete med att koppla samman vår analys av samhället med studenters vardag. Det är även ett resultat av vårt behov av att ha klara åsikter och tydliga förslag i den utbildningspolitiska debatten. På så sätt är detta utbildningspolitiska program ett styrkebesked. Det ska användas som ett redskap i vårt fortsatta arbete. Vi använder våra teorier för att förstå världen, men också för att göra konkreta ställningstaganden i en pågående debatt och skapa politiskt agerande. VSF är inte bara ett förbund som sitter på kammaren och studerar teorier för dess egen skull. Vi ska delta i den vardagliga kampen kring utbildningens innehåll och form och kring studenters sociala situation. Det är en kamp som vi för som utomparlamentarisk aktivistorganisation, det är en kamp som vi för i kårerna och det kamp vi för genom politiskt påverkansarbete. Genom teorier förstår vi utbildningens roll, men det är bara genom konkret arbete som vi kan förändra utbildningen och studenternas situation. Genom att organisera oss och kämpa tillsammans utifrån vår sociala situation kan vi förändra världen.

Den högre utbildningen har en dubbel roll i klassamhället. Å ena sidan är arbetarrörelsens kamp för allas rätt till utbildning viktig för människors rätt till kunskap, bildning och bättre arbeten. Rätten till utbildning möjliggör också för fler samhällsgrupper att delta i formandet av ny kunskap. Å andra sidan innebär utbildning under kapitalismen produktion av arbetskraft med kunskaper som kapitalet drar nytta av samt produktion av kunskap som legitimerar den rådande ordningen.

Universiteten spelar idag en roll både som hegemonisk kraft och som förvaringsplats för dagens arbetskraftsreserv. Den prekarisering som sker i samhället kan inte förstås utan att vi studerar studenternas roll. Vi kan inte krossa kapitalismen via utbildningssystemet, däremot kan vi skapa bättre möjligheter för fler människor, rättvisare livsvillkor och bättre forskning genom att delta i och påverka den högre utbildningen.

Akademien har alltid varit ett forum för klasskamp och ett politiskt slagfält. Kapitalet vill omvandla utbildning från rättighet till handelsvara och deras strävan har lett till församlingar för akademien och oss studenter. Politiska viljor har en vision om att göra universitet och högskolor exklusivt för ett fåtal och de borgerliga partierna har under sina två mandatperioder attackerat allas rätt till den högre utbildningen. De som har drabbats hårdast kan idag inte ens ta sig till universitet och högskolor, de sällas bort långt innan dess. Avgifter för utomeuropeiska studenter, avskaffande av högskolebehörighet hos de praktiska gymnasieprogrammen, nedskärningar på Komvux, allt är ett led i ett projekt som syftar till att skapa en akademi enbart för eliten. Hela denna reaktionära utbildningspolitik gör att klassamhället hårdnar i en takt som är snabbare på mycket länge.

Vår uppgift är att kämpa för allas rätt till högre utbildning, att slåss för fri och tillgänglig forskning och att analysera kunskapsproduktionen ur ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt perspektiv. Det är vår kamp och vi behöver våra egna vapen: använd det utbildningspolitiska programmet som ett sådant!

2. VARUFIERINGEN AV HÖGSKOLAN

Den högre utbildningen befinner sig i långt gången process av varufiering. Processen tar sig uttryck i högskolor och universitet i allt högre grad styrs som privata företag, att utbildningar styrs för att passa arbetsmarknadens krav, att forskning utförs i kapitalets snarare än allmänhets intresse och att lärosätenas utrymmen kommersialiseras. Utvecklingen innebär ett direkt hot mot allas möjlighet till högre utbildning, forskningens kvalitet och samhällsnytta samt akademins frihet.

Varje steg som innebär att utbildning allt mer liknar en handelsvara och ett vapen i kapitalets intresse är en attack mot arbetarklassen, allmänheten och principen om allas rätt till fri utbildning. Med varufieringen kommer akademien att förvandlas från en institution som främjar människans utveckling till att bli en kunskapsfabrik i kapitalets intresse.

Mot varufieringen sätter VSF demokratisering av högskolan och studentorganisering. VSF kämpar för att allas rätt till utbildning, demokratisk styrning av akademien, att forskning ska gynna samhällsnyttan och att kunskap ska vara fri och kritisk.

2.2 STYRNING AV AKADEMIN

2.2.1 DEMOKRATISK STYRNING AV AKADEMIN

Demokratisk styrning och insyn i akademien är ett metod för att motverka varufieringen av högskolan. Den högre utbildningen och forskning är viktigt för hela samhället, vilket är en anledning till demokratisk styrning. Även om arbetarrörelsen successivt ökat inflytandet över sådant som antagningsregler och forskningens och undervisningens innehåll, så går utvecklingen idag bakåt som en effekt av varufieringen. Vi måste slå vakt om och utöka den demokratiska insynen och styrningen av akademien. Makten över forskningen och i förlängningen över samhällets vetenskapliga och intellektuella inriktning är alldeles för viktig för att ensam överlåtas åt akademien.

Under 1990-talet ökade medvetenheten om att forskningen aldrig är helt förutsättningslös eller objektiv. De riktade anslagen, exempelvis till genusbaserad forskning, ökade därför i omfattning. Det fanns också politiska representanter i universitets- och högskolestyrelserna. Vi förstår värdet av forskning vars resultat inte dikteras ovanifrån, men menar samtidigt att detta aldrig har varit fallet med den politiska styrning som ägt rum. Genom att staten ställt krav har forskarvärlden snarare tvingats öppna upp för nya perspektiv och nya problemställningar.

Demokratisk styrning är nästintill meningslös om den i praktiken motarbetas av institutionerna och professorskollegierna. Professorer och forskare utövar ett oproportionerligt stort inflytande över såväl forskning som arbetsmiljö. Universitet och högskolor måste stärka och i högre utsträckning tillämpa sina sanktionssystem för att få bukt på maktmissbruk, trakasserier och svag implementering av demokratiskt fattade beslut. Utan sanktioner blir beslut och planer enbart papperstigrar utan kraft. Institutionerna måste i egenskap av arbetsplatser öppnas upp och demokratiseras för att skapa orädda doktorander och forskare.

Det är självklart att studenter och lärare ska ha insyn och makt över den undervisning och forskning som bedrivs. Av den anledningen kräver VSF stärkta demokratiska former på landets högskolor. Staten ska sätta ramarna för forskningen; det är därefter upp till det enskilda lärosätets studenter, doktorander, lärare och personal att bestämma hur dessa ramar ska fyllas med ett konkret innehåll.

VSF kämpar för:

- att akademien öppnas upp och demokratiseras
- att den
- att universitetens sanktionsmöjligheter gentemot enskilda forskare och professorer stärks
- att utbildning och forskning ska vara en del av utvecklandet av demokrati, jämställdhet, solidaritet och produktivitet i samhället

2.2.2 AKADEMISK FRIHET

Begreppet akademisk frihet används ofta problematiskt av borgerligheten. Radikala forskare utsätts till exempel ofta för reaktionära angrepp, samtidigt som borgerliga forskare får oproportionerligt stort utrymme. Att ställa den enskilde forskarens akademiska frihet och integritet mot samhällsnyttan är emellertid en logik som vi inte accepterar. Vi vill både värna den enskilde forskarens integritet och forskningens relevans för samhället i stort. Det största hotet mot den akademiska friheten är idag extern finansiering, marknadsanpassning och att akademien styrs som privata företag. Marknadsanpassningen innebär att utrymmet för kritisk forskning som inte bidrar till kapitalets intresse minskar. Kampen för akademins frihet och forskningens bidragande till ett bättre samhälle är den samma som kampen mot varufieringen av högskolan.

VSF kämpar för:

- att utbildningens och forskningens innehåll inte marknadsanpassas
- att den akademiska friheten värnas och att förutsättningar för kritisk forskning ökar

2.3 MYNDIGHETSFORMEN

För att garantera demokratisk insyn och styrning av forskning och undervisning måste nuvarande myndighetsform för akademien bevaras. Varje försök att avskilja akademien från staten innebär i praktiken att förvägra folket insyn och makt över forskning och undervisning.

Under 2013 lades ett förslag fram som skulle innebära att universitet och högskolor kunde omvandlas från myndigheter till stiftelser. Om förslaget skulle implementeras skulle det innebära att akademien i än högre grad skulle styras enligt samma logik som ett privat företag. En sådan privatisering av akademien skulle vara ett allvarligt hot mot principen om utbildning som rättighet. Eftersom stiftelser inte lyder under krav på transparens och demokratisk kontroll som myndigheter skulle insynen i verksamheten kraftigt minska. Stiftelseformen skulle dessutom innebära att universiteten och högskolor riskerade att bli direkt beroende av extern finansiering av det privata näringslivet.

En övergång från myndighetsform till exempelvis stiftelseform skulle minska studenters makt över akademien. Eftersom universitet och högskolor finansierar kårerna skulle en privat tillsatt styrelse eller ledning innebära en stor osäkerhet för kårernas inflytande och ekonomi. Kårernas oberoende skulle äventyras och riskerar att resultera i att dessa blir än mer tandlösa och handlingsförlamade.

Förslaget att omvandla universitet och högskolor till stiftelser stoppades av protester och en aktiv studentrörelse. Vid ytterligare förslag om privatisering av akademien har VSF ett särskilt uppdrag att uppbåda sådant motstånd att även framtida förslag stoppas.

VSF kämpar för:

- att universitet och högskolors myndighetsform ska bevaras
- att alla försök att avveckla myndighetsformen stoppas
- att studentkårerna oavsett driftform garanteras en oberoende ställning ekonomiskt mot universitetet
- att studentkårerna garanteras ovillkorad representation i alla beslutande och beredande instanser och organ

2.4 STUDIEAVGIFTER

Vi ser med oro på hur landets politiker gång på gång lyfter diskussionen om att införa studieavgifter. Vi såg hur Sverige 2010, i likhet med andra europeiska länder som nyligen infört avgifter för internationella studenter, tappade ca 80 procent av de sökande över ett år. Utbildningar, inte minst på avancerad nivå, har tvingats avvecklats på grund av ett för lågt studentunderlag. Detta är inte bara ett slag mot utbildningskvalitén, vilken gynnas av erfarenheter från personer med skilda bakgrunder, utan även själva utbildningen i sig vilken riskerar försvinna. Värdefulla kontakter med utländska universitet och akademiker hotas.

Högerns ideologiska linje har som alltid varit att dela upp samhället i klasser, varför studieavgifter i deras ögon är fullt naturligt. Avgifterna skulle fungera som ett verktyg för att utestänga arbetarklassens ungdom från akademien, precis som tidigare i historien.

Vi kan inte dra någon annan slutsats än att studieavgifterna införts i syfte att skapa ett system för att i förlängningen även inkludera svenska studenter. När vi analyserar vår omvärld så ser vi att de länder som infört avgifter för internationella studenter, inom ett antal år även infört det för inhemska studenter. Så har skett utan undantag. En senare förändring i detta har dock varit att ett antal länder börjat svänga om igen och öppnar upp mer och mer för avgiftsfria utbildningar, vilket kan ses som ett tecken på att avgifterna har varit direkt negativa för samhällsutvecklingen.

Idag ser vi med oro på hur dagens regering nyligen avskaffat de stipendier som infördes genom SI som motivering till avgiftsbeläggningen 2010. Detta är en katastrof, och har redan lett till att universitet landet över tvingats begränsa antalet internationella studenter, och ytterligare utbildningar riskerar försvinna.

VSF kommer alltid att ta striden mot avgifter inom högskolan, oavsett om det är för internationella studenter eller svenska. Utbildning är en rättighet, och måste därför vara alla till dels.

VSF kämpar för:

- att alla försök att inför studieavgifter stoppas
- att avgifterna för studenter utanför EU/EES slopas
- att utbildning vid högskolor och universitet förblir avgiftsfri för alla studenter

2.5 TILLGÅNG TILL KUNSKAP OCH AVGIFTSFRI KURSLITTERATUR

Kunskap är ett maktmedel i samhället. För att samhället ska kunna vara sant demokratiskt krävs det att kunskapen är spridd bland alla dess grupper. Problemet i dagens samhälle är att information och kunskap inte är fri eller tillhör alla. När ett fåtal kapitalister äger merparten av mediekanalerna och bokförlagen blir informationen och kunskapen ofta enformig och styrd av den ägande klassens perspektiv och intressen. När kunskap privatiseras sker det på bekostnad av arbetarklassens kunskapsintag och kritiken mot dagens kapitalistiska samhälle tenderar därför att minska.

Det så kallade lärarundantaget reglerar ägandet till upptäckter som görs inom akademien. Undantaget stipulerar att den enskilde forskaren har rätt till upptäckten, även i de fall staten finansierat forskarens verksamhet, och är därför ett undantag från allmän äganderättpraxis och ett hinder för kunskap som rättighet. Istället bör äganderätten till de upptäckterna om göras på universitet och högskolor tillfalla samhället.

Den högre utbildningen innefattar en mängd dolda avgifter som fungerar som klassortingsmekanismer. Rapporter från SCB visar att hälften av studenterna avstår från att köpa kurslitteratur, vilket slår hårt mot principen om allas rätt till utbildning och kunskap. När tillgången till kunskap blir en ekonomisk fråga upphör kunskap och utbildning att vara en rättighet.

Ytterligare ett problem med avgiftsbelagd kurslitteratur är att lärare som använder sina egna böcker som obligatorisk kurslitteratur i undervisningen. Detta kan bidra till en naturlig koppling mellan grundutbildning och forskning, men det är problematiskt med tanke på att vinstintresset hos förlag och författare kan föregå god kvalitet inom utbildningen. Som ett första steg mot avgiftsfri kurslitteratur ser vi ökade resurser till högskole- och folkbiblioteken som ett naturligt led. Det skulle möjliggöra tillgång till referenslitteratur för alla studenter.

För att säkerställa utbildningens ställning som rättighet och undanröja klassortingsmekanismer inom akademien samt sprida forskningens frukter till allmänheten bör forskning göras tillgänglig för allmänheten och avgifter på kurslitteratur tas bort.

VSF kämpar för:

- att all ny forskning som produceras görs tillgänglig för allmänheten i e-format
- att kurslitteratur görs avgiftsfri och tillgänglig för alla studenter
- att klassuppsättningar av kurslitteratur finns tillgängliga som referenslitteratur
- att högskole- och folkuniversitetet ges ökade ekonomiska resurser
- att lärandeundantaget avskaffas och uppgifter som görs inom akademien görs tillgängliga för alla.

2.6 FINANSIERING

Finansieringsformerna av akademien är avgörande för vilken vetenskap som produceras och hur högskolor och universitet utformas. En extern finansiering av utbildningen och forskningen spår på processen av varufiering av högskolan.

2.6.1 FINANSIERING AV HÖGRE UTBILDNING

En väsentlig del av varufieringen av högskolan är att det inom dagens utbildningssystem finns en högre närvaro av kapitalets intressen än tidigare. Det beror dels på att staten har gjort en stegvis reträtt från sitt finansiella ansvar, dels på att expansionen av högskolan lett till en omstöpning så att akademien alltmer kommit att kopplas ihop med arbetsmarknaden och näringslivet. I vissa fall har det gått så långt att hela utbildningar delfinansieras av privata företag.

Arbetarrörelsen befinner sig här i en märklig position. Å ena sidan står vi bakom den expansion av högskolan som var tänkt att garantera arbetarklassen tillträde både till utbildningssystemet i sig och till de högre tjänstemannayrken som kräver högskoleexamen. Å andra sidan ogillar vi den styrning som privata intressen har kommit att utöva över högskolan, vilket bland annat har lett till att entreprenörskap mer och mer ses som en hörnsten i samtliga utbildningar.

Den externa finansieringen från privata näringslivet och den allmänna marknadsanpassningen av utbildning leder till att utbildningens innehåll riskerar att förändras. Kritiska perspektiv och forskning som gynnar allmännyttan kan komma att nedprioriteras i förmån för kunskap som efterfrågas av arbetsköpare och kapitalets intressen. Varufieringen av högskolan leder till att resurser inom akademien fördelas efter vad kapitalet efterfrågar, vilket leder till resurser läggs på discipliner som bidrar till lönsamhet. Andra discipliner, så som humaniora och samhällsvetenskap, riskerar att få lägre resurstilldelning.

Lösningen är tvådelad. Grundutbildningen måste få ett kraftigt tillskott av resurser så att högskolan inte måste vända sig till privata finansiärer för att upprätthålla utbildningsvolymen. Därtill måste högskolan formulera restriktivare regler för privata intressenters närvaro inom den högre utbildningen.

2.6.2 FINANSIERING AV FORSKNING

Varufieringen av högskolan innebär att det råder en konflikt mellan kapitalets kortsiktiga intressen av egen vinning och forskning som fri, kritisk och gynnsam för samhällsnyttan. Privata intressenter har blivit en betydande finansiär av forskningen vid svenska universitet och högskolor. Inom områdena medicin och teknologi är andelen större, men närvaron ökar också inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnena. Detta leder till en rad problem, bland annat bedrivs en stor mängd forskning vars inriktning och resultat är på förhand bestämda av privata företag. För dessa måste forskningsprodukten i slutändan vara vinstgenererande. De tenderar därför att rikta sina resurser mot projekt som betalar tillbaka investeringen, helst på så kort tid som möjligt. Köpstarka kundsegment får därmed definiera vad som är och inte är relevant forskning. I denna process får den "nyfkenhetsstyrda" grundforskningen ofta stryka på foten, det vill säga sådan forskning som kanske inte leder till påtagliga resultat nu eller ens om 10 år, men som kan förändra förutsättningarna för all forskning på längre sikt. Samtidigt reagerar akademien ofta med tacksamhet för alla slags forskningsresurser enligt mottot "hellre styrd forskning, än ingen forskning alls". Det är en enkel och förståelig logik, som vi måste bemöta genom att kräva stärkt offentlig finansiering. På så sätt kan också hårdare regler för extern finansiering få större acceptans bland inom akademien. Staten måste i handling visa att den är generösare än näringslivet.

Den statliga styrningen är dock inte oproblematiserad. Effekten av att universitet och högskolor i varufieringens kölvatten styrs som privata företag är att de konkurrerar om statliga medel för forskning. Svensk forskningspolitik präglas av en relativt hård statlig styrning.

Forskningsanslag når forskare på olika sätt, men det mest grundläggande systemet baserar sig på fakultetsanslag. Fakulteten får i detta system själva disponera en summa pengar på utbildning av doktorander och grundforskning, vilket leder till en mer förutsättningslös forskning där resultatet inte är bestämt på förhand. Utöver detta system finns ekonomiska medel som fördelas av staten via vetenskapliga råd och liknande institutioner som dit forskare kan vända sig för att ansöka om projektmedel.

Detta gynnar inte långsiktiga forskningsprojekt eller förutsättningslös forskning där resultatet inte är bestämt på förhand. Det är positivt att staten används för att påverka akademien men sammantaget med att akademien styrs som privata företag, riskerar fri och långsiktigt gynnsam forskning få mindre resurser och att forskare använder tid åt att söka ekonomiska medel i konkurrens med varandra istället för att ägna sig åt forskning.

VSF kämpar för:

- att anslagen för grundutbildning ökar
- att forskning och grundutbildning är offentligt finansierat
- att externfinansiering enbart får förekomma på villkor att kontrollen över forskningen stannar hos högskolan
- att inblandningen från privata intressen i utbildningen regleras och villkoras
- att konkurrensutsättningen av statliga forskningsmedel upphör
- att merparten av forskningsmedlen utgår direkt till fakulteterna
- att styrning av forskningens innehåll eller perspektiv upprätthålls genom uppdrag till fakulteterna
- att den kunskap som produceras ska komma samhället till gagn
- att kunskap och utbildning på lång sikt ska vara fritt från kapitalets intressen

2.7 RESURSTILLDELNINGSSYSTEM

Idag har vi ett resurstilldelningssystem grundat på så kallade helårsstudenter (HÅS) och helårsprestationer (HÅP), vilket innebär att högskolan erhåller en viss summa pengar per student som antas (HÅS) och en viss summa pengar per student som tar sina poäng (HÅP). Ur ett statligt styrningsperspektiv är detta ett fördelaktigt system, högskolan uppmanas att expandera för att få HÅS-anslag, men tvingas samtidigt att utbilda och examinera för att erhålla HÅP-anslag. Till detta ligger ett årligt takbelopp för hur mycket ett universitet maximalt kan få ersättning för. Detta finansiella tak innebär att ifall ett universitet tar in fler studenter än den satta nivån så har de inte heltäckning och kan därmed inte garantera fullvärdig kvalitet på utbildningarna. Detta är ett problem för många lärosäten då det är stora fluktuationer i antalet sökande från år till annat.

Systemet premierar inte utbildningsaspekter som med kvalitet, lärartäthet eller kritiskt tänkande. Den uppgiften ska istället skötas genom UÅ:s (universitetskanslersämbetet) utvärderingar och studentkårernas påverkansarbete. En hårdare styrning av högskolans resursanvändning där fler variabler än HÅS och HÅP togs med i anslagsberäkningarna skulle kunna lösa en del av högskolans problem, men det grundläggande felet är allmän resursbrist. Under 1990-talet och fram till nu har en ekonomisk politik förts som lett till allt mindre resurser per student. Det är idag absolut nödvändigt att göra en översyn och ompröva resurstilldelningssystemet.

De skillnader som förekommer i resurstilldelning mellan olika ämnesområden måste motiveras utifrån skillnader i behov. Under en lång tid har fördelningen mellan de olika vetenskapsområdena varit oskäligt skev. Humanister och samhällsvetare har med vissa undantag fått en mycket mindre summa per student än teknologer och naturvetare. Till viss del är en sådan fördelning befogad eftersom de senare har ett större inslag av kostnadskrävande utbildningsinsatser så som labbar och exkursioner i sin undervisning, men skillnaden i faktiska behov har inte motsvarats av skillnaden i tilldelade resurser. Detta märks till exempel i jämförandet mellan antalet schemalagda timmar för en genomsnittlig teknologstudent med motsvarande för en humaniststudent. Problemet grundar sig i att resurstilldelningssystemet utgår ifrån schablonmallar med ämnesomgripande områden istället för ämnesspecifika. Uppdelning borde snarare vara utformad efter antalet studenter på grund- och avancerad nivå, med ett pålägg beroende på undervisningsform. När högskolereformen antogs för över 20 år sedan så skrev man att resurser skulle tilldelas utifrån "de traditionella fakultetsområdena", men eftersom fakultetsindelning av grundutbildning upphörde att gälla redan 1977 så var detta begrepp redan då att betrakta som daterat.

Utöver att ersättningen per student inte räknats upp i tillräckligt hög grad, har två faktorer urholkat resurstilldelningssystemet. Den första är att en mängd administrativa pålagor tillkommit under de senare decennierna till följd av att krav har ställts på högskolorna, så som Bolognasatsningen, utan att de har finansierats tillräckligt. Det andra är att ersättningarna för pris- och löneomräkningar inte varit realistiska, vilket i praktiken resulterat i nedskärningar och att pengar har tagits från andra områden, framförallt från grundutbildningen. Högskolan har under dessa omständigheter tvingats att expandera snabbare än den egentligen mäktar med för att bekosta ökade omkostnader. Det har också lett till att resurserna till varje student i form av lärarledd undervisning, seminarier i små grupper, kreativa examinationsformer och liknande

har minskat. Det har blivit populärt både bland socialdemokratiska och borgerliga regeringar att utlova kvalitetspengar och specialsatsningar, men vad som behövs är en permanent uppskrivning av hela resurstilldelningssystemet och extra resurser vid särskilda satsningar.

VSF kämpar för:

- att lägsta ersättningen per capita ökas för att möta dagens resurskrav på minst 50 000kr/helårsstudent
- att administrativa pålagor finansieras med extra resurser
- att pris- och löneökningar alltid beaktas i högskolans budget
- att det nuvarande resurstilldelningssystemet ersätts med ett nytt, där tilldelningen är densamma över alla utbildningar per capita, med ett pålägg baserat på undervisningsform och andra externa faktorer, samt att doktoranderna knyts till ersättningsystemet för per capita HÅS
- att finansieringstaket för resurstilldelningssystemet slopas

2.7 ANSTÄLLNINGSBARHET OCH EN OSÄKER ARBETSMARKNAD

Den högre utbildningen har i allt högre grad kommit att inriktas på anställningsbarhet och entreprenörskap. Det står i skarp kontrast till VSF:s syn på utbildning. Utbildningen ska inte enbart syfta till att skola framtida arbetskraft efter kapitalet och statens önskemål, utan bidra till kunskapsutveckling och samhällsförändring. När utbildningen riktas in på anställningsbarhet minskar utrymmet för kritisk och fri forskning. Definitionen av begreppet anställningsbarhet varierar, men i praktiken handlar arbetet med anställningsbarhet oftast om att marknadsanpassa utbildningen och öka samverkan med näringslivet. Idealet om entreprenörskap innebär att den enskilda människan åläggs ett allt större ansvar för sin arbetssituation genom att utveckla sitt "humankapital" och nätverk.

Vad som brukar påtalas är att en förbättrad anställningsbarhet skulle bredda rekryteringen till högre studier, då personer med arbetarbakgrund i högre utsträckning skulle söka sig till akademiskt inriktade utbildningar istället för till tydligt yrkesinriktade. Men fokuseringen på anställningsbarhet måste i första hand betraktas som ett utslag av det kapitalistiska systemets strävan efter att främja kompetens som den kräver. Den alltmer osäkra arbetsmarknaden innebär att högre utbildning inte längre är en garant för säkra, välbetalda tjänster med yrkesmässig frihet. Många nyexaminerade studenter möter en otrygg arbetsmarknad med låga löner. Obetalda projektanställningar och orimligt stor arbetsbörda är vanligt för nyutexaminerade studenter och tjänstemän. Detta gör att många inte vågar studera då de upplever att studierna endast blir en ekonomisk börda, eller så väljer man hellre utbildningar med en tydlig yrkesinriktning.

Dock finns det vissa framsteg att göra inom anställningsbarhet beträffande överföringen från teori till praktik, där arbete kan göras för att öka de praktiska inslagen i undervisningen och möjligheten till praktik, i syfte att visa på kopplingen mellan samhället och de kunskaper som lärs ut.

När det gäller utbildningar som i hög grad resulterar i en anställning inom offentlig sektor ser bilden något annorlunda ut. Här blir anpassningen till det framtida yrket en möjlighet som underlättar genomslagskraften hos riksdagens beslut. Det är en demokratisk resurs att kunna styra över vad läkare ska lära sig och att se till att lärarutbildningen skall präglas av skolplanen. Samtidigt är det viktigt att det även inom dessa utbildningar ges utrymme för vetenskaplig metod och kritiskt tänkande.

VSF kämpar för:

- att universitet och högskolor noga redogör för arbetsmarknadens behov inom de kompetensområden olika utbildningar syftar till
- att anställningsbarhet inte ska syfta till marknadsanpassning av utbildningen
- att marknadsanpassning inte ska påverka innehållet i utbildningen
- att anställningsbarhet ska syfta till att lyfta fram förståelse för individens vinning av vid utbildning erhållna kunskaper
- att anställningsbarhet inte får ta resurser ifrån andra utbildningssatsningar
- att praktik ska förmedlas genom lärosätet till samtliga studenter på grundnivå

- att praktik ska ingå i examen
- att Arbetsförmedlingen ger specifik vägledning för nyexaminerade och arbetslösa akademiker
- att studielön ersätter studielön

3. STUDENTMAKT

I vårt arbete för att demokratisera akademien och ge studenter makt över sin utbildning och liv använder vi oss av den direkta praktiken studentkamp och det parlamentariska arbetet i studentkårer. VSF är ett brett förbund med många praktiker. Det speglar en politisk situation där vi ställs inför många olika utmaningar under olika förutsättningar. Vi behöver kunna anpassa oss efter situationen, och välja rätt metod för att vinna de strider vi ställs inför. Vår huvudsakliga frågeställning när vi väljer metod bör vara vad som faktiskt har potential att fungera, och vi bör arbeta för att kunna växla efter många olika praktiker.

3.1 STUDENTKAMP

VSF ska vara ett förbund som är relevant för studenter och bidra med verktyg som möjliggör för att studenter kan påverka sin vardag på ett konkret sätt. Studentkamp är studenters direkta agerande för att förbättra sin situation och ta makt över lärosätena och inom akademien. Grunderna är studenters självorganisering, att utgå från materiella konflikter på högskolor och universitet och agera genom konkret aktion.

En av de viktigaste praktikerna inom studentkamp vid en global utblick, är ockupationer. De kan genomföras både på ett symboliskt och reellt vis. Ockupationer används som en praktik för att visa att universitetet ska tillhöra studenterna. Det påvisar konflikten mellan universitetet som ett offentligt utrymme och ett kommersialiserat, avspärrat område där dyra fik, företagskonferenser tar upp utrymme som borde vara studenternas. I denna kontext blir kampen om rummet, att kräva och skapa utrymmen där vi kan utföra politik på våra villkor, en konkret kamp för att omforma universitetet.

Att mobilisera studenter för att blockera rasistiska eller sexistiska gruppers tillgång till universitetet är en konkret aktion för att göra lärosätena en plats där alla, oavsett sexualitet, rasifiering eller klassbakgrund får rum. Blockaderna kan användas både för att konkret hindra möten, blockera grupper och för att uppmärksamma de dolda frågeställningar som ofta finns i bakgrunden till sådana evenemang.

Ytterligare en praktik, som rör sig mer i vardagsmotståndet än de utåtriktade politiska ockupationerna och blockaderna, är kampen för gratis kurslitteratur. Här finns en utbredd praktik i att studenter själva scannar in sin litteratur i klasserna och sprider den mellan sig.

Rasism och sexism är lever och frodas inom akademien. Detta är ofta något som av individer uppfattas som just individuella problem och kränkningar, medan det i själva verket handlar om rasistiska och koloniala strukturer. VSF ska därför spela en roll som förmedlare och tolkare av dessa upplevelser för att belysa dessa konflikter och lyfta den individuella smärtan till kollektiv kamp.

VSF kämpar för:

- att studenters medvetenhet om materiella konflikter inom högskolor och universitet höjs
- att konkreta aktioner används för att belysa effekter av varufieringen av högskolan
- att studenter får förutsättningar att agera i konkret handling för att förbättra sin vardag och livssituation
- att studenter får ökad makt över lärosäten och akademien
- självorganisering bland studenter och byggandet av en infrastruktur för politiskt erfarenhetsutbyte bland studenter
- att skapa förutsättningar för att blockera rasism, sexism och kommersialisering av högskolor och universitet
- att studenter ska ha konkreta verktyg för att studenter ska bekämpa rasism, klasstrukturer, könsmaktsordningen och varufieringen av högskolan

3.2 STUDENTKÅRER

Det parlamentariskt organiserade studentinflytandet vid svenska lärosäten bedrivs av studentkårer. Med studentkår åsyftas i den här texten en sammanslutning av studenter vid ett universitet eller högskola som har beviljats studentkårsstatus. Eftersom studentkårer vid svenska statliga universitet och högskolor har en lagstadgad rätt att delta i alla lärosätets beredande och beslutande organ, har studentkårerna stora påverkansmöjligheter. Vänsterns studentförbund ser därför studentkårerna som viktiga kanaler för att bedriva radikal student- och utbildningspolitik på landets högskolor och universitet.

3.2.3 STUDENTKÅRERNAS POLITISKA STYRNING

Studentkårerna måste styras av demokratiska val. Vad detta innebär i praktiken är dock väldigt olika, beroende på studentkårens storlek och organisation. De större studentkårerna har ett fullmäktige som högsta beslutande organ, till vilka de arrangerar val som alla medlemmar får rösta i. Fullmäktige är en parlamentarisk församling där ledamöterna representerar kårens medlemmar. VSF förordar politiska fullmäktige val, i vilka kandidater har en öppen och tydlig politisk agenda. Alternativet till politiska val är personval, där enskilda individer ställer upp med något som ofta är apolitiska sakfrågor. Detta gynnar i regel borgerligheten, i och med att konfliktperspektiv undviks och konsensus eftersträvas. Politiska fullmäktigeval skapar förutsättningar för att utbildningspolitik och frågor kring studenters vardag sätts i ett politiskt sammanhang.

VSF:s lokalföreningar bör eftersträva inflytande över sin lokala studentkår, oavsett styrningsform och VSF ska alltid vara den antirasistiska, socialistiska och feministiska rörelsen i studentkårerna.

VSF kämpar för:

- att studentkårer ska ha parti- eller listval till fullmäktige
- att de studentkårer som har parti- eller listval till fullmäktige ska tillåta politiska partier

3.2.1 UTVÄRDERING AV KÅROBLIGATORIETS AVSKAFFANDE

Kårobligatoriet kan ses på två sätt. Antingen som ett medlemskap i en fackförening eller annan ideell organisation. Det kan å andra sidan ses som ett medlemskap i exempelvis en bostadsrättsförening, varpå medlemskap är obligatoriskt. Det sistnämnda är i linje med Svensk- och EU-lag, vilket har hävdats och stärkts tidigare i domstol gällande kårobligatoriet.

Kårobligatoriets avskaffande har inneburit kraftiga försämringar för landets studentkårer dels ekonomiskt, och dels inflytandemässigt. Idag företräder en studentkår, på samma sätt som under obligatoriet, samtliga studenter under sina respektive ämnesområden. Till skillnad från tidigare, då alla studenter var medlemmar, är snittet idag under 50 procent, vilket försvagar kårernas legitimitet som representativt studentorgan. I och med att anslutningsgraden har minskat, har även kårens ekonomiska medel gjort så, eftersom dessa i stor utsträckning kommer från medlemsavgifter.

Den statliga utredningen som gjordes inför avskaffandet av obligatoriet föreslog en miniminivå på vad det statliga bidragen till kårerna skulle vara efter obligatoriets avskaffande. Det verkliga resultatet blev dock långt under denna miniminivå, vilket tillsammans med de låga medlemsintäkterna har satt kårerna i en näst intill omöjligt ekonomisk situation. Detta har lett till att studentkårer idag tvingas söka externa sponsorer och satsa på medlemsvärning i form av fester och jippon, istället för att satsa på kårens kärnverksamhet.

Det statliga bidrag som kårerna årligen får av staten går idag via universitetet som mellanhand, vilket försätter studentkårerna i en beroendesituation och på så vis försvårar verksamheten väsentligt. I och med att universiteten är kårernas motpart i bland annat det studentfackliga arbetet, samtidigt som universiteten är de som finansierar kårerna genom statsbidragen, tvingas kårerna tona ner kritik och påverkansarbete för att inte riskera repressalier.

Ett annat problem gällande denna beroendeställning är att det är universiteten som beviljar kårstatus i enlighet med ett regelverk med uppsatta kriterier. Allt för stort fokus har där visat sig hamna på antalet studenter som kårerna representerar, vilket givetvis kan tyckas vara en relevant indikator för kårlegitimitet, och på så vis åsidosatt fokuset på kärnverksamheten och kvalitén däri.

Kontentan bakom den borgerliga regeringens beslut 2010 har alltså blivit att kårerna idag är underfinansierade, står i beroendeställning till sin största motpart, samt tvingas lägga om fokus från kärnverksamhet till medlemsvärning och jippon. Denna utveckling är tydligt borgerlig och en uppenbar attack mot kårerna som studentfacklig organisation.

VSF tycker att det är absolut nödvändigt att komma till rätta med de här problemen genom att kårerna garanteras ett större statligt stöd, oberoende av universiteten som mellanhand. Stödet måste ligga på en sådan nivå att kårerna kan bedriva sin kärnverksamhet på ett ändamålsenligt sätt utan att vara beroende av andra intäkter. Så länge dessa förslag inte genomförs vidhåller VSF att kårobligatoriet måste återinföras.

VSF kämpar för:

- att studenter fortsatt garanteras plats i alla beslutande och beredande organ inom högskolan/universitetet genom de av studenterna demokratiskt valda representanter
- att studentkårerna finansieras direkt av staten, för att undvika beroendeställning
- att en statlig utredning tillsätts för att lösa studentkårens finansiering och oberoende
- att, ifall ovanstående inte genomförs med behagligt resultat, återinföra kårobligatoriet

4. STUDENTERS ROLL I EKONOMIN

Ett urholkat studiemedel har skapat en situation där många studenter tvingas arbeta vid sidan av sina studier. En av följderna till detta blir att studenter utnyttjas som en billig och flexibel arbetskraftsreserv. Det innebär att studenter används för att sänka löner och försämra arbetsvillkor för hela arbetsmarknaden. De arbetsvillkor som kan fungera för en ensamstående student, som har en grundinkomst via CSN, blir normerande för delar av arbetsmarknaden. På så vis utnyttjas socialt och ekonomiskt utsatta studenter för att försämra villkoren för hela löntagarkollektivet.

Vi lever i en ekonomisk kris, en kris som aldrig verkar ta slut. Idealet om full sysselsättning och den anställningstrygghet som föregående generationer kämpade sig till för att senare ta för givet är inte inom räckhåll för vår generation. Massarbetslösheten har blivit ett permanent tillstånd och osäkra, prekära, arbetsförhållanden sprider sig inom arbetslivet och sträcker sig allt högre upp i åldrarna.

Det är i denna kontext vi måste förstå utformningen av akademien i varufieringens tidevarv. Dagens kommersiella massuniversitet fyller funktionen av att tillhandahålla en prekär arbetskraftsreserv åt kapitalet. Samtidigt utgör det en förvaringsplats av denna reservarmé av människor, som kapitalet för tillfället inte behöver och som staten inte tillhandahåller stöd för. Istället för att skapa allmänna sociala skyddsnet och åtgärder för att skapa jobb placeras människor vid universiteten, där de skuldsätter sig för att få en inkomst.

Studenterna utgör en foglig och relativt oorganiserad grupp i samhället, som är betydligt lättare och billigare att hantera än en arbetarklass drabbad av hög arbetslöshet. Samtidigt tvingar det låga studiemedlet oss att hela tiden ställa oss till förfogande i arbetslivet. Akademins utformning i den krisande kapitalismen och varufieringen av den utgör mekanismer för att hantera potentiellt revolutionära grupper i samhället och spär samtidigt på prekariseringen.

Studenter och arbetare har ett gemensamt intresse i att frågan om höjt studiemedel hålls ständigt aktuell. Studenters nya roll som en foglig arbetskraftsreserv med låga löner hotar lönerna för hela arbetarklassen. Införandet av studielön skulle sänka utbudet av arbetskraft, försvåra arbetet för bemanningsföretagen, tendera att höja lönegolvet samt motverka de värsta formerna av prekarisering.

VSF kämpar för:

- att studenters kamp mot varufieringen av högskolan förenas med arbetarklassens kamp mot lönearbetet
- att studielön ska vara ett fackligt krav
- att studenter ska organisera sig i det fack som verkar på den arbetsplats de arbetar extra och där bedriva arbetsplatskamp för att förbättra villkoren

5. ANSTÄLLNINGSVILLKOR INOM AKADEMIN

Ett led i att akademien i allt högre grad har styrmekanismer som liknar privata företags är att forskares och forskarstudenters anställningsförhållanden luckras upp för . Denna prekarisering av forskare drabbar inte bara forskarna utan påverkar även forskningens kvalitet. En benägenhet att satsa på långsiktig, fri och kritisk forskning minskar i takt med att marknadsanpassningen ökar. Anställningsförhållanden inom akademien bör därför stärkas.

5.1 ANSTÄLLNINGSVILLKOR

Som doktorand befinner man sig i en position mellan anställd och student. På forskarnivå är det också ofta normaliserat att betrakta forskning och doktorandverksamhet som ett kall och inte som ett arbete. Det är ett synsätt som är grundat i gamla akademiska traditioner, där informella relationer mellan handledare och doktorand var standard och där få eller inga regelverk existerade. Handledarna är nyckelpersoner i doktorandernas utbildning och utveckling.

Förhållandet mellan doktorand och handledare bör präglas av en ömsesidig förståelse för de olika krav och åtaganden som båda har. Formella regler och villkor skapar trygghet för forskarstudenten samt agerar skyddande mot akademins klasskodade normer.

Den vanligaste formen av finansiering för forskarstudenter är en anställning med lön i fyra år. Andra finansieringsformer är: studiemedel, till viss mån utbildningsbidrag, stipendier, sponsring, eller egna medel. En stipendiefinansierad doktorand får ofta en ersättning som motsvarar lönen från en anställning men har ingen form av social trygghet som följer med en anställning (exempelvis pensionssparande). VSF anser därför att stipendier är en förkastlig finansieringsform.

På samma sätt som förekomsten av osäkra anställningar och papperslösa arbetare minskar styrkan och tryggheten för arbetarklassen i stort, hotar förekomsten av stipendiefinansiering och skuggdoktorander tryggheten för alla doktorander i stort. Lösningen består, precis som på arbetsmarknaden, i att kämpa för en solidarisk hållning mellan alla typer av forskarstudenter och att agera gemensamt. Fenomenet med stipendier för doktorander måste upphöra, och för det krävs åtminstone två åtgärder från regerings- och universitetsledningshåll. Dels måste mer resurser avsättas till den högre utbildningen i stort. Dels krävs det starkare sanktioner mot de professorer som använder sig av icke-anställda doktorander, också för att visa att universitetsledningarna står på doktorandernas sida. I debatten hävdar förespråkarna ofta att valet står mellan större forskningsvolym med svaga anställningsvillkor eller mindre forskningsvolym med goda anställningsvillkor. VSF menar i motsats att vi både kan utöka forskarutbildningen och sätta upp goda och trygga anställningsvillkor. Detta kräver dock en ekonomisk storsatsning på högre utbildning kombinerat med politisk och facklig kamp från grundutbildnings- och forskarstudenter.

VSF kämpar för

- att alla doktorander ska ha fast anställning
- att relationen mellan handledare och doktorand ska vara starkare reglerad

5.2. KURSER I FORSKARUTBILDNINGEN

Inom de flesta forskarutbildningsämnen är antalet nyantagna varje år så pass lågt att institutionerna inte har möjlighet att ge de viktiga teori- och metodkurserna som ska hållas i början av utbildningen. För att lösa detta problem bör kurser anordnas gemensamt av hela fakulteten.

Avhandlingsdelen i forskarutbildningen präglas ofta, liksom all forskning, av oväntade vägval och upptäckter av nya aspekter på olika frågor. Det är därför viktigt att det finns reella

möjligheter att utvecklas genom att vid andra institutioner, fakulteter eller universitetet läsa andra kurser än de obligatoriska. Institutionerna bör sträva efter att forskarutbildningens kursdel anpassas så att forskarutbildningen kan genomföras på fyra år.

6 RÄTTEN TILL UTBILDNING

Kunskap är makt och hela utbildningssystemet är ett slagfält för klasskamp. Införandet av marknadsmekanismer, liberalisering av styrningen och skapandet av hinder för högskolebehörighet är en del av kapitalets klasskamp mot arbetarklassen och är ett direkt hot mot principen om utbildning som en rättighet och allas rätt till kunskap.

Människor ska under sin tid i skolan ges verktyg att reflektera och tänka kritiskt över sin tillvaro. Samhällets officiella utbildningsinstitutioner ska alltid stå öppna för alla, oavsett ålder och arbetssituation.

6.1 GRUNDSKOLA

Grundskolan ska inte syfta till disciplinering och skolning av blivande arbetskraft. Snarare ska grundskolan vara ett forum för kunskapsinhämtning, stimulans, reflektion, kritiskt tänkande och demokrati. Grundskolan ska bidra till att bryta ner klassbarriärer samt öka elevens möjlighet till självbestämmande och makt över sitt framtida liv.

Undervisningen ska bedrivas så att alla elever ges lika förutsättningar och grundskolan ska därigenom bidra till ett jämlikt och rättvist samhälle. För detta krävs att skolan bedrivs i offentligt regi, att resurser tillskjuts och att det fria skolvalet avskaffas.

VSF kämpar för

- att det fria skolvalet avskaffas
- att privat- och friskolor förbjuds
- att lärartätheten i grundskola och gymnasium ökar kraftigt
- att undervisningen i grundskolan är jämlikt utformat och att resurser tillskjuts för att säkerställa detta
- att undervisningen bidrar till jämlika förutsättningar, ett kritiskt tänkande och demokratisk hållning och kompetens.
-

6.2 GYMNASIEUTBILDNING OCH VUXENUTBILDNING

Gymnasie- och vuxenutbildningen är en avgörande faktor till att högskolan är reellt tillgänglig för alla. Alla gymnasieelever ska ha den formella möjligheten och kompetens som krävs för att påbörja högre utbildning. Att yrkesinriktade gymnasieprogram inte ger högskolebehörighet är en flagrant klassutsorteringsmekanism och omöjliggör fri tillgång till kunskap och allas rätt att växa genom utbildning.

Rätten att studera på vuxenutbildningar och Komvux är en väsentlig del för att säkerställa allas rätt till utbildning och kunskap. Det är ett viktigt verktyg för att öppna upp den högre utbildningen och för att bryta ner klassbarriärer. Erfarenheter från arbetslivet och lönearbete kan vara viktiga bidrag för akademien, övriga studenter och samhället i stort.

Att inte all gymnasieutbildning ger högskolepolitik och nedmonteringen av vuxenutbildningen är ett led i processen där principen om allas rätt till utbildning undermineras. Det fungerar som ett cementerande av klassamhället och ökar trösklarna till akademien för människor från studieovana hem.

VSF kämpar för:

- att all gymnasieutbildning ger högskolebehörighet
- att vuxenutbildningen byggs ut och blir tillgänglig för alla som har behov av den
- att alla gymnasieprogram utformas så att eleverna får teoretiska och studiekompetensmässiga förutsättningar att bedriva studier inom högre utbildning
- att lärnings- och KY-utbildningar ger högskolebehörighet

6.3 FOLKHÖGSKOLA

Vi försvarar den folkbildningstradition som de svenska folkhögskolorna är en del av och som till stor del är sprungen ur arbetar- och fackföreningsrörelsen. Ett generöst stöd till dessa skolor ser vi som nödvändigt för att bevara och utveckla den demokratiska grund som formats av den svenska arbetarklassens gärningar. Genom vårt stöd vill vi också markera att

intellektuellt arbete inte enbart bedrivs inom de traditionella utbildningsinstitutionerna såsom universitet och högskola. Folkhögskolorna och folkrörelsernas eget bildningsarbete visar att arbetarklassens erfarenheter kan analyseras och utvecklas teoretiskt utanför de officiella institutionerna. Dessa lärandeformer är både till sitt innehåll och i sitt praktiska utförande antiauktoritära, samhällskritiska och demokratiska.

VSF kämpar för:

- att stödet till folkhögskolor och studiecirkelverksamhet ökas och byggs ut

7. STUDENTERS VILLKOR

7.1 STUDIESOCIALA FRÅGOR

7.1.1 STUDIEMEDLET

En del av processen som innebär högskolan varufieras är att studiemedlen har tillåtits sjunka i relativt värde. Parat med att allt högre avgiftstryck leder det till att många studenter utan starka ekonomiska resurser tvingas arbeta parallellt med sina studier. Det leder till att klasskillnaderna inom den högre utbildningen ökar, studenter med starka resurser hemifrån har möjlighet att ägna mer tid och större koncentration åt sina studier.

Studiemedlet är idag kraftigt urholkat, och studiemedelnivån följer varken pris- eller inkomstutvecklingen i samhället. Studenter har som grupp blivit fattigare, vilket framförallt slår mot andra redan utsatta grupper i samhället, som kvinnor, rasifierade, ungdomar samt arbetarklassen i stort. Idag avstår många studenter från utgifter som tandvårdskostnader och fackföreningsavgifter. För att få ekonomin att gå ihop får många studenter regelbundet ekonomiskt stöd från föräldrar och närstående. Har man inte ett starkt socialt skyddsnet och rätt klassbakgrund blir det svårt att studera. Hälften av alla heltidsstudenter lönearbetar regelbundet, vilket leder till ökad stress och sämre studieresultat för den enskilde studenten. Den ekonomiska situationen är också den enskilt största stressfaktorn för dagens studenter.

För att skapa bättre ekonomiska förutsättningar för studenter behöver därför studiemedlet höjas generellt, och bidragsdelen måste bli högre i relation till lånedelen. På långsikt borde dock studielön införas. Studielön signalerar att studier kan vara en heltidssysselsättning som man också ska kunna få en skälig ersättning för. Det som även skulle skilja studielön mot dagens studiemedel är att det skulle ge studenter tillgång till samma sociala trygghetssystem som löntagare. Idag står de studenter som har studiemedlet som huvudinkomst utanför dessa trygghetssystem. Studenter har inte rätt till betald semester, studiemedlet ger inte behörighet till a-kassan och genererar en bristfällig sjukförsäkring och föräldraförsäkring. Dessutom är lånedelen av studiemedlet inte pensionsgrundande. Med studielön blir det även rimligt för universiteten att ställa högre krav på studenterna att prestera och uppfylla målet om 8-timmars studiedag, vilket vi förespråkar. Högre krav på studenter är bra, men kräver att också att ersättningen är tillräcklig.

VSF kämpar för:

- att fem veckors betald semester per läsår ska införas för heltidsstudenten
- att göra studiemedlet inflationskyddat och reglerat så att det följer prisbasbeloppets utveckling
- att studiemedlet totalt höjs till $\frac{1}{4}$ basprisbelopp
- att bidragsdelen motsvarar $\frac{3}{4}$ av det totala studiemedlet
- att regeringen startar en utredning om införande av studielön
- att studielön införs
-

7.1.2 SOCIALA SKYDDSNÄT

Studentkollektivet är inte isolerat från omvärlden. Allt fler studenter är också föräldrar och arbetstagare, och även studenter blir i perioder arbetslösa (till exempel under somrarna eller efter avslutad utbildning) och sjuka. Trygga, rättssäkra och tillräckliga försäkringssystem, a-kassa, föräldrapenning samt en stark offentlig sektor är i hög grad även en studentfråga. I

dagsläget ser socialförsäkringssystemet annorlunda ut för stundeter, jämfört med för löntagare. Studenter har i dag en 30-dagars karenstid, vilket gör att det många gånger inte ens är lönt att anmäla sjukdom till Försäkringskassan. Studenter har heller inte möjlighet att vara sjukskrivna på deltid. När socialförsäkringen för studenter är så bristfällig som den är idag innebär det att en stor grupp helt utestängs från möjligheten att studera, och det gör det svårt för den som tidigare varit sjuk att kunna komma tillbaka till studier.

Det är också av högsta vikt att studier ger behörighet till a-kassan. A-kassan är en försäkring och inte ett bidrag. Den skyddar inte endast den enskilde arbetstagaren vid tillfällig arbetslöshet, utan hela arbetarklassen genom att den fungerar som ett golv för våra lönenivåer. En försämrad a-kassa skapar incitament för de som får ut de lägsta nivåerna av försäkringen att acceptera anställningar till lägre löner och sämre villkor.

Istället för tillgång till a-kassa och försäkringssystem är många studenter hänvisade till socialbidrag. Socialbidrag betalas ut av kommunerna, men de ökade behoven som följt av försämringarna av a-kassan har inte inneburit att kommunerna fått mer pengar. Istället tvingas man till att skära i våra gemensamma tillgångar, såsom dagis och skola. Att studier ska vara a-kasseberättigande är alltså av intresse för hela arbetarklassen.

VSF kämpar för:

- att studier ska vara a-kasseberättigande, genom att studielön införs
- att a-kassans beräkningssystem återställs till 100 %
- att studenter får rätt till sjukskrivning på deltid
- att studenter får tillgång till samma socialförsäkring som löntagare

7.1.3 STUDENTER MED BARN

En av de mest utsatta grupperna inom studentkollektivet är studerande föräldrar. Som studerande förälder är den ekonomiska situationen extra svår, framförallt om man är ensamstående. En övervägande majoritet av gruppen studenter med barn är kvinnor, som ofta tvingas kombinera studier med dubbelarbete, lönearbete och föräldraskap. Studerande föräldrar är i allra högsta grad beroende av ett omgivande samhälle med en stark offentlig sektor och bra försäkringssystem.

VSF kämpar för:

- att studenter med barn får högre tilläggsbidrag
- att universiteten ska barnanpassad, exempelvis genom att fler förskolor dagis byggs nära campus och i anslutning till studentbostadsområden.
- att vårdnadsbidraget slopas
- att föräldraförsäkringen individualiseras

7.1.4 BOENDE

Studenter är en heterogen grupp bestående av vuxna människor med skiftande behov, familjesituation och sysselsättningar. Förhållandena varierar både från person till person, men också för en och samma person under dennes studieperiod. Därför måste studentboenden betraktas som en tillfällig lösning. På flera studieorter råder bostadsbrist. Det tvingar många studenter att acceptera otrygga boendeformer som andrahandskontrakt eller inneboende för att överhuvudtaget ha någonstans att bo. Det behöver byggas nya bostäder för att komma till rätta med problemet. Det som kännetecknar studenter som grupp är att vi är låginkomsttagare. Därför förespråkar vi satsningar på billiga och bra bostäder i allmänhet, men föredrar hyresrätter framför särskilda studentbostäder. VSF ställer sig helt och fullt emot den föraktfulla trenden att besvara studenters bostadsbrist med enkla baracker som dessutom påstås vara temporära lösningar men likväl blir permanenta.

Vi ser det även som djupt problematiskt att tillgänglighetsreglerna skulle göras lättare för studentbostäder. Studenter har i mångt och mycket samma behov som resten av befolkningen, och är i lika stort behov av tillgängliga bostäder. Att inte bygga tillgänglighetsanpassade

studentbostäder skulle vara diskriminerande och kan potentiellt utestänga personer med funktionsnedsättningar från möjligheten att studera.

Endast 10 procent av Sveriges studenter använder bostadsbidraget. Detta beror sannolikt på att bidraget och dess utformning är för ogeneröst. Om man arbetar extra och tjänar mer än vad som uppgetts blir man till exempel återbetalningsskyldig. Dessutom har man inte rätt till bostadsbidrag efter det att man fyllt 29 år och inte har barn. När studiemedlet infördes på 1960-talet räknade man helt och fullt med att studenter också skulle ta bostadsbidrag. Studentens inkomst fastställdes därför mer eller mindre till den totala summan av studiemedel och bostadsbidrag. Detta ger ytterligare perspektiv på studenters ekonomiska situation idag – dels ett urholkat studiemedel, dels ett ogeneröst bostadsbidrag.

VSF kämpar för:

- att allmännyttan bevaras och att det byggs fler, och billiga hyresrätter
- att studentbostäder även fortsättningsvis ska innefattas av tillgänglighetsregler
- att bostadsbidraget förändras så att det beräknas halvårsvis, beräknas per person, omfattar personer som fyllt 29 år och blir mer generöst
- att samtliga bostäder och fastigheter överförs till det allmännas ägo och rätten till bostad grundlagsskyddas genom att en centralbehovsplan upprättas för att tillgodose detta behov

7.2 ARBETSMILJÖ

Bra arbetsmiljö avser mycket mer än god ventilation och tillgång till datorplatser. Med arbetsmiljö avser vi ett socialt och fysiskt öppet, tryggt och tillgängligt studieklimat för samtliga studenter oavsett könstillhörighet och identitet, sexuell läggning, etnicitet, trosbekännelse eller funktion.

I alla former av antidiskrimineringsarbete är det viktigt att vara medveten om att det finns reaktionära krafter i samhället som vill begränsa grupperns rättigheter och möjligheter. Ofta görs detta genom att problem läggs på individen och genom att argumentationen byggs upp kring enskilda, absurda fall. Antidiskrimineringsarbete får aldrig hindras av ett fåtal rättshaverister som försöker driva orimliga fall. Försvagade rättigheter drabbar alltid redan utsatta grupper i samhället.

De senaste åren har flera svenska högskolor infört lås- och övervakningssystem som begränsar tillgängligheten och utrymmet för både studenter och andra samhällsmedborgare. Nedstängda och hårt kontrollerade utrymmen skapar en otrygg, ovälkomnande stämning och stärker upplevelsen av våra lärosäten som exklusiva institutioner där allmänheten inte är välkommen. Det offentliga rummet begränsas och därmed att klassklyftorna fördjupas. Vi arbetar istället för att våra högskolelokaler ska vara öppna och tillgängliga för alla.

På de flesta lärosäten tillåts företag idag att närvara med reklam och försäljare på universitetsområdet eller till och med inne i universitetsbyggnaderna. Detta leder till en oacceptabel arbetsmiljö för studenter och anställda, som tvingas bemöta påstridiga försäljare under arbetstid. Högskolan är studenternas arbetsplats och ska fungera som en sådan, inte som någon allmän marknadsplats.

På många lärosäten är bristen på studieplatser ytterst påtaglig. Många studenter måste leta länge efter en plats att studera på campus eller på bibliotek, och arbetstid går till spillo. Det är dessutom en ekonomisk fråga, eftersom det främst slår mot studenter som har inte råd att betala för sin studieplats, exempelvis på ett café. Vi anser att lärosätet ska kunna tillhandahålla studieplatser för sina studenter.

VSF kämpar för:

- att lärosätena och studentkårerna aktivt arbetar för en tillgänglig, jämställd och jämlik arbetsmiljö
- att lärosätena och studentkårerna verkar för att bryta ner rasism, könsmaktsordningen och klassbarriärer
- att toaletter blir könsneutrala på samtliga campus
- att lärosätena ska kunna tillhandahålla studieplatser för sina studenter
- att jämställdhets- och jämlikhetsarbetet utförs av personer med adekvat utbildning/erfarenhet
- att högskolorna görs öppna och tillgängliga för studenter och omgivande samhället
- att utrymmet för reklam och kommersiell aktivitet kraftigt begränsas

8.3 UNDERVISNING

8.3.1 UNDERVISNING OCH EXAMINATION

Utformningen av undervisning och examinationsformer är viktig om utbildningen ska kunna stärka studentens kritiska och självständiga tänkande. En positiv samhällsutveckling kräver att utbildningens form främjar människans inneboende möjligheter. För att åstadkomma detta behövs fler tillfällen för studenter och lärare att träffa varandra för vägledning, utbyte av åsikter och reflektion. Dagens undervisning grundar sig ofta på envägskommunikation mellan studenter och föreläsare samt en stor andel enskild studietid. Det finns även en sällningstendens i både undervisning och examination, som kan kopplas till kapitalismens behov av att marknadsanpassa utbildningen. Denna tendens bidrar till att åsikterna strömlinjeformas och gör det svårare för studenter både att utveckla egna tankar och att klara av utbildningen, vilket i sin tur skapar en klassuppdelning bland studenterna. Examinationer bör finnas tillgängliga i olika former, och vid behov kunna väljas fritt av studenten. Det är även viktigt att samtlig examination förrättas anonymt genom kodning av inlämnade uppgifter och tentor.

Det är idag nödvändigt att alla universitet har en lika villkorsplan, reglerad centralt av UÅ. Det är dock ofta som lärare väljer att inkludera en enskild föreläsning med ett mer kritiskt perspektiv, exempelvis, istället för att ordentligt integrera kritiska perspektiv som genomsyrar hela utbildningen.

VSF kämpar för:

- att kritiskt tänkande uppmuntras inom all akademisk undervisning
- att kritiska perspektiv genomsyrar hela utbildningen
- att universiteten garanterar att alla lärare gör detta på ett ändamålsenligt sätt genom att utbilda, granska och utvärdera kurser utifrån jämställdhetsplanen
- att alla universitet och högskolor följer centrala riktlinjer och genomför, utvärderar och följer upp lika villkorsplan i enlighet med nationell policys
- att alla studenter har möjlighet att, utifrån behov, välja examinationsform
- att all examination anonymiseras

8.3.2 BETYG

I det kapitalistiska samhället är betyg ett viktigt instrument för att dela upp vilka människor som ska få en dräglig levnadsstandard och vilka som inte ska få det. Dock är det viktigt att en viss kvalitetsnivå kan säkerställas på den kunskap som erhålls. Av den anledningen är endast betygen "underkänt" och "godkänt" relevanta, då de inte motiveras av rangordnings- eller konkurrenstänkande. Vidare ska betygen vara målrelaterade med tydliga lärandemål samt motiveras väl när de sätts så att relationen mellan betyg och kunskapsmål framgår. Genom att användas på detta sätt kan betygen fungera som ett rättssäkert instrument som motverkar godtyckliga bedömningar. De kan också främja en jämlik och jämställd utbildning, i och med att rasistiska och sexistiska fördomar och värderingar motverkas av formalisering.

VSF kämpar för:

- att endast betygen U och G används men med det slutgiltiga målet att betygssystemet i framtiden avskaffas
- att betyg ska vara målrelaterade och inte relativa
- att betygsriterier ska ha tydliga lärandemål
- att studenter alltid erbjuds tentamensgenomgång

- att positiva och negativa aspekter av ett arbete alltid beskrivs tydligt och motiveras av betygsättaren

8.3.4 LÄRARLEDD TID

En bra studiemiljö där människor har möjlighet att utveckla sitt kritiska tänkande kräver mötesplatser. En viktig del i detta är den lärarledda tiden i form av seminarier, föreläsningar och handledningstid. Dessa former ger studenten möjlighet att få hjälp med sina studier, ta del av föreläsarens och andra studenters åsikter samt dela med sig av sin egen analys. Den lärarledda tiden utjämnar även skillnader i förkunskaper och är ett stöd för dem som inte har kopplingar till högre studier genom till exempel vänner och familj. Lärarledd tid verkar således kunskapsutjämnande och gynnar kunskaper som förvärvas under kursens gång framför den enskildes förkunskaper.

Andelen lärarledd tid vid landets högskolor är idag ofta alldeles för låg. I många fall är den så låg som fem timmar per vecka. Detta försvårar studentens möjlighet att få hjälp med studierna och att utveckla sin analytiska förmåga. För mycket enskild studietid försämrar möjligheten till diskussion och leder till kunskapsintag utan reflektion. Antalet lärarledda timmar skiljer sig också mycket åt mellan olika ämnesområden. Inom ämnesområdena samhällsvetenskap och humaniora finns det till exempel betydligt mindre resurser att avsätta för lärarledd tid. Många av studenterna inom dessa områden upplever därför att studietakten inte uppgår till heltid. Teknik, medicin, ekonomi och naturvetenskap är däremot ämnesområden som tilldelas mer resurser både från stat och från sponsorer på forskarnivå. Inom dessa områden uppgår därför den reella studietakten till heltid eller mer. Denna obalans mellan olika studieområden är både negativ för de som har för hög studietakt, eftersom de inte hinner med sina studier på ett tillfredställande sätt, och för de som har för låg studietakt, eftersom deras utvecklingspotential inte tillvaratas.

VSF kämpar för:

- att den lärarledda tiden fördelas efter behov mellan ämnesområdena
- att den lärarledda tiden ges mer resurser där det behövs
- att den lärarledda tiden utgår ifrån kursens behov och inte ekonomiska intressen

9. MOTHEGEMONISK KAMP

Kunskap är ett maktmedel i samhället. En stor del av informationen vi dagligen kommer i kontakt med och tar del av finns till för att rättfärdiga och bevara de maktordningar som är rådande i samhället, och så är även fallet på våra universitet och högskolor. Universitet och högskolor är en viktig beståndsdel av kapitalets ideologiska apparat. Att medvetandegöra studenter om detta förhållande och bygga ett antihegemoniskt arbete är därför prioriterat för oss som radikalt studentförbund.

9.1 AKADEMINS SAMMANSÄTTNING

Om människor med vissa typer av erfarenheter, som till exempel att vara uppväxt i ett miljonprogramsområde eller att vara student och förälder samtidigt, i praktiken utestängs från högskolan resulterar detta i att dessa erfarenheter inte är med och formar de verklighetsbeskrivningar som akademien förmedlar. Hur kan den som aldrig upplevt rädslan för att bli uppsagd och arbetslös tala om jämviktsarbetslöshet och vikten av stabil inflation? Hur kan den som inte ens känner någon som sitter i fängelse ropa på längre fängelsestraff för brottslingar? Den högre utbildningen är ett viktigt forum för diskussioner kring samhällets utveckling och uppbyggnad. För att förhindra att akademiska verklighetsbeskrivningar som påverkar hela samhället är fåtalets privilegium, krävs det att högskolans rekrytering breddas.

Den högre utbildningen kan inte svära sig fri från ansvar över samhällets sociala struktur, utan måste aktivt arbeta för att motverka social ojämlikhet, både genom en mer progressiv kunskapsproduktion och genom att rekrytera i samhällsklasser där den akademiska traditionen inte är så stark. Att bredda rekryteringen till högskolan så att fler rasifierade

personer med arbetarbakgrund får tillträde till den är således ett led i klasskampen och kampen för ett rättvisare samhälle.

Det finns många sätt att arbeta med breddad rekrytering. Ett av dem är att använda en så kallad "frikvot" i antagningsprocessen. Frikvot innebär att en andel av de som ska antas till en utbildning gör det på andra grunder än resten. Det kan till exempel vara att en andel väljs in på basis av tidigare arbetslivserfarenhet. På så sätt kan man kvotera in exempelvis personer som har tidigare erfarenhet av att arbeta inom vården till läkarprogrammet. Vi anser att frikvoten är ett redskap som universitet och högskolor borde använda i långt högre utsträckning än vad man gör idag för att aktivt jobba med att bredda rekryteringen.

När man talar om breddad rekrytering får man heller inte glömma att det är viktigt att arbeta för att underrepresenterade grupper inte hoppar av sina studier i förtid. Det finns ett utbrett problem med retention (studieavhopp) vid våra lärosäten, och de som hoppar av studierna i förtid är ofta de som man har svårt att rekrytera i det första steget, alltså personer exempelvis utan akademisk bakgrund. Att lärosäten arbetar målinriktat med att minska retentionen är därför en viktig del av den breddade rekryteringen.

VSF kämpar för:

- att 50-procentmålet, det vill säga att minst 50 procent i varje årskull ska gå vidare till högre utbildning, återinförs
- att svenska lärosäten ökar användningen av "frikvot" för att bredda rekryteringen
- att universitet och högskolor åläggs att försöka rekrytera elever i gymnasieskolor där en stor andel av eleverna har arbetarbakgrund eller utländsk bakgrund
- att kvotering av kvinnor till höga akademiska poster införs
- att högskolestudier skall vara tillgängliga för alla oavsett klass, kön eller etnicitet

9.2 ANTIHEGEMONISKT ARBETE

VSF bör arbeta för att skapa mötesplatser och nätverk där vi formulerar våra egna alternativ till den liberalkonservativa världsbild vi möter i akademien och samhället i stort. VSF bör även arbeta antihegemoniskt genom att lyfta fram radikala akademiker, genom att till exempel anordna öppna föreläsningar eller studiecirkel.

På dessa sätt kan förbundet bidra till att skapa en kollektiv kunskap som får växa i möten studenter emellan, och på sikt odla ett starkt intellektuellt motstånd som klarar av att ifrågasätta det nuvarande samhällssystemet.

VSF kämpar för:

- antihegemoniskt arbete inom akademien
- allianser mellan radikala studenter och forskare
- att genom kollektivt kunskapande skapa förutsättningar för att bidra till en radikal och kritisk hållning hos studenter
- att lyfta upp erfarenheter från studenter som är rasifierade, kvinnor, transpersoner och från arbetarklassbakgrund